

ELŐSZÓ

Kevés aktuálisabb és realistább téma van ma a világon, mint a háború és azt az övező hatalmi konfliktusok. A napi hírek és drámai képek mellett a művészet és szűkebben az irodalom komplexebb formái is magyarázatot keresnek arra, miért és hogyan történik meg a háború eseménye, és ez hogyan hat az ember mindennapi valóságára, a társadalom pszichéjére. A háborús irodalom ennek a megrázó és drámai világpolitikai, ma már globális aktorokat felvonultató, hibrid eseménynek a társadalmi jelenét és hatásait keresi a második világháború és a holokauszt óta. Egy radikális és folyamatosan jelen lévő írásművészetben élünk.

Ugyanakkor a háború és az irodalom az idők kezdete óta szorosan összekapcsolódnak, gondoljunk csak az európai irodalom kezdetét jelentő *Iliászra*. Az elmúlt három évtizedben a téma újjászületésének lehetünk tanúi, már maga ez a tény is a háború(k) állandóságáról, a téma aktualitásáról tanúskodik. Szinte minden európai és Európán túli, felnőtteknek, kamaszoknak és gyerekeknek szóló irodalomban megjelenik a háború és a háborús traumák lírai, drámai vagy prózai feldolgozása.

Ebben a folyóiratszámban a háború és a béke kortárs világirodalmi reprezentációjának vizsgálatára hívtunk meg az utóbbi években a téma iránt érdeklődő irodalmárokat, kutatókat, esztétákat. A délszláv háború, az ukrán–orosz konfliktus és a nyugat–kelet globális versengése természetesen kiemelt szerepet kapott a felkérésekben – általában a kortárs irodalom háborús reprezentációi, valamint azok a művek, melyek új irodalmi formákban képesek feltárni a háborúk elbeszélhetőségét, az ember és a társadalom viszonyát.

A régmúlt, a közelmúlt, illetve napjaink háborúinak (hódító, honvédő, vallási, etnikai, polgárháború stb.), illetve a háborús konfliktusokat lezáró, a háborúkat követő „békés” időszakoknak az irodalmi ábrázolása érdekelt minket. A gyarmatosítás és a hatalom viszonya, az eurocentrizmus máig élő hatásai és folytathatósága, mely a második világháború óta formálja a globális, a regionális és a szomszédos országok közötti harcot. Így természetesen a háború reprezentációjának két végpólusa: a harc, a hősiesség dicsőítése vs. a háborús borzalmak, a háborús bűncselekmények, az elembertelenedés megjelenítése. A harcosok, harcolók (profi katonák vagy fegyvert ragadó civilek, forradalmárok stb.) pszichológiájának, ideológiai viszonyulásának vizsgálata. A háborúk okozta traumák (fizikális vagy pszichés, egyéni vagy kollektív, egyszeri vagy ismétlődő) feldolgozásának, valamint poszttraumás következményeinek megjelenítése. A nők és férfiak különböző háborús naplói, a háború és a női test, a háborús nemi erőszak. Ezeknek a kutatásai az utóbbi években teljesen megváltoztatták a háborúk mikrotörténelmi és művészeti elbeszélhetőségét. Végül, de nem utolsósorban a háború és/vagy a béke irodalmi ábrázolásának esztétikai, poétikai, nyelvi, lexikai, stilisztikai lehetőségeit kutató írásokat vártunk.

Köszönettel tartozunk az intézetünkben dolgozó kollégáknak a gondolatébresztő beszélgetésekért, valamint minden kutatónak, aki vállalta a publikációt. Reményeink szerint ezek az írások újszerűen és igen széles értelemben hozzájárulnak a téma mai értelmezhetőségéhez, a háború és irodalom oktatásához, társadalmi megértéséhez, ami végső soron átgondoltságához és egymás megértéséhez vezet el minket.

A szerkesztők